

Sygn. akt I ACz 927/12

POSTANOWIENIE

Dnia 27 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia SA Mirosława Gołuńska (spr.)

Sędziowie: SA Wiesława Kaźmierska

SA Agnieszka Sołtyka

po rozpoznaniu w dniu 27 listopada 2012 r, w S., na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa A. T.

przeciwko Skarbowi Państwa- Prokuraturze Rejonowej w (...)

o ochronę dóbr osobistych i zapłatę

na skutek zażalenia powoda A. T. na postanowienie Sądu Okręgowego w (...) z dnia 3 września 2012 roku, sygn. akt I C 362/12

postanawia oddalić zażalenie.

SSA Wiesława Kaźmierska SSA Mirosława Gołuńska SSA Agnieszka Sołtyka

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z dnia 3 września 2012 r. Sąd Okręgowy w (...) postanowił : w punkcie 1. odrzucić ponowne wnioski powoda o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu, a w punkcie 2. na podstawie art. 398²² § 5 k.p.c. odrzucił skargę powoda z dnia 15 czerwca 2012 r. na zarządzenie z dnia 18 maja 2012 r. w przedmiocie zwrotu pozwu .

Powyższe orzeczenie ***w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w punkcie drugim zaskarżył zażaleniem*** powód, wskazując, że nie wystarcza mu pieniędzy na usuwanie braków. W treści uzasadnienia zażalenia powód przedstawił swoją sytuację życiową i majątkową.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

zażalenie powoda okazało się nieuzasadnione.

Wyjaśnić należy, że zaskarżone postanowienie miało swoją formalną podstawę w powołanym przez Sąd Okręgowy przepisie art. 398²² § 5 k.p.c. Jak każde pismo w sprawie skarga podlega również opłacie, bowiem przepisy kosztowe przewidują jej uiszczenie. Wedle art. 130 § 1 i 2 k.p.c. jeżeli pismo procesowe nie może otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania warunków formalnych lub jeżeli od pisma nie uiszczono należnej opłaty, przewodniczący wzywa stronę, pod rygorem zwrócenia pisma, do poprawienia, uzupełnienia lub opłacenia go w terminie tygodniowym. Natomiast po bezskutecznym upływie terminu przewodniczący zwraca pismo stronie. W świetle art. 3 ust. 2 pkt 8 lit. c) oraz art. 19 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2005 Nr 167, poz. 1398 z późn. zm.) opłacie podlega pismo, jeżeli przepis ustawy

przewiduje jej pobranie w tym m.in. opłacie podlega skarga na orzeczenie referendarza. Powód chcąc zatem skutecznie podważyć zaskarżone rozstrzygnięcie winien podnosić okoliczności z których wynikałoby, że braki formalne skargi z dnia 15 czerwca 2012 r. zostały uzupełnione w terminie 7 dni od dnia otrzymania zobowiązania, co nastąpiło w dniu 16 sierpnia 2012 r. (k. 46) tj. opłata została uiszczona, bądź ponowny wniosek o zwolnienie do kosztów, zawierający nowe okoliczności stanowiące podstawę do zwolnienia od kosztów - sformułowany. Tymczasem twierdzeń takich powód w ogóle nie powołuje w treści rozpoznawanego zażalenia, a domaga się ponownie zwolnienia z opłat i ustanowienia adwokata (k. 50), przedstawiając swoją sytuację materialną.

Zatem w realiach niniejszej sprawy - czego nie kwestionuje nawet sam skarżący - pomimo wezwania nie uzupełnił braków skargi na zarządzenie z dnia 18 maja 2012 r. -opłaty w wysokości 30 zł nie uiścił. Całkowitego zwolnienia od kosztów sądowych w sprawie nie uzyskał (k. 16,24). Jedynie w przypadku gdy ustawa nie przewiduje pobrania opłaty od pisma, bądź też strona uzyskała całkowite zwolnienie od kosztów sądowych, strona nie musi kosztów tych uiszczać. Skoro zaś na gruncie rozpoznawanej sprawy pismo powoda stanowiące pozew powoda podlega opłacie, a powód uzyskał częściowe zwolnienie od kosztów sądowych ponad kwotę 100 zł (opłata została ustalona na poziomie 5.000 zł przy wartości przedmiotu sporu 100.000 zł), w pozostałej części opłatę od skargi winien uiścić.

Dostrzec należy, że kwestia zwolnienia powoda od obowiązku uiszczania opłat sądowych została już rozstrzygnięta przez Sąd Okręgowy w punkcie I postanowienia z dnia 22 marca 2012 r. (k.16), w którym uzyskał zwolnienie od kosztów sądowych każdorazowo wymaganych w toku postępowania ponad kwotę 100 zł, a w pozostałym zakresie wniosek oddalono. Następnie pismem z dnia 17 kwietnia 2012 r. wezwano powoda do uiszczenia opłaty od pozwu w wysokości 100 zł (k. 26), a powód wezwanie odebrał w dniu 24 kwietnia 2012 r. (k. 27). W dniu 2 maja 2012 r. powód ponownie zwrócił się o zwolnienie od kosztów sądowych (k. 28), a Sąd Okręgowy ponowne wnioski o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie adwokata odrzucił postanowieniem z dnia 18 maja 2012 r. (k. 32) na podstawie art. 107 ust. 1 i 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Zarządzeniem z tego samego dnia referendarz sądowy zarządził zwrot pozwu (k.32). Na skutek zaś zaskarżenia zarządzenia o zwrocie, powód powinien uiścić opłatę od skargi w wysokości 30 zł, co oznaczałoby skutecznie wniesienie skargi i dopiero z tą chwilą orzeczenie referendarza straciłoby moc w świetle art. 398²² § 1 i 2 k.p.c. Tymczasem powód po otrzymaniu wezwania do uiszczenia opłaty od skargi sformułował ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów (k. 45).

Zatem Sąd Apelacyjny rozpoznając zażalenie powoda uznał, że kontroli instancyjnej w trybie art. 380 k.p.c. należało poddać zaskarżone postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 3 września 2012 r. również w zakresie odrzucenia ponownego wniosku powoda o zwolnienie go od kosztów sądowych. Przypomnieć należy, że stosownie do art. 380 k.p.c. sąd drugiej instancji na wniosek strony rozpoznaje również te postanowienia sądu pierwszej instancji, które nie podlegały zaskarżeniu w drodze zażalenia, a miały wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. Przepis ten upoważnia sąd drugiej instancji do przeprowadzenia kontroli postanowień niezaskarżalnych samodzielnie, przy czym legitymacja do wykorzystania tego środka zaskarżenia przysługuje podmiotowi skarżącemu orzeczenie. Sąd drugiej instancji ma zatem w takiej sytuacji obowiązek rozpoznać określone przez stronę skarżącą postanowienia sądu pierwszej instancji, których nie można było zaskarżyć zażaleniem, ponieważ nie mieściły się w katalogu zaskarżalnych postanowień sądu pierwszej instancji (np. art. 394 § 1 k.p.c.). W przeciwnym bowiem razie strona zostałaby faktycznie pozbawiona możliwości poddania merytorycznej kontroli instancyjnej orzeczenia sądu dotyczącego jej istotnych spraw podmiotowych. Wprawdzie w judykaturze ugruntowane jest stanowisko, iż rozpoznanie takiego orzeczenia następuje na wyraźny wniosek strony (vide: orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2007 r. wydane w sprawie II PZ 59/07, w świetle którego złożony w trybie art. 380 k.p.c. wniosek o rozpoznanie postanowienia, które nie podlegało zaskarżeniu w drodze zażalenia, musi zawierać uzasadnienie wskazujące na wady tego postanowienia –opubl. OSNP 2009/3-4/47), a takiego wniosku skarżącego brak, niemniej jednak z uwagi na fakt, że skarżący podnosi kwestię związaną z ubóstwem, uznać należało, że pomimo braku wyeksplikowania takiego wniosku, skarżący w istocie domaga się również zweryfikowania orzeczenia o odrzuceniu jego kolejnego wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. Jako, że w realiach przedmiotowej sprawy postanowienie Sądu o odrzuceniu skargi jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie w rozumieniu art. 394 § 1 k.p.c., z kolei postanowienie odrzucające ponowny wniosek powoda o zwolnienie od kosztów sądowych nie podlega zaskarżeniu zażaleniem, kontrolą instancyjną objąć

należało również postanowienie niezaskarżalne, jako oparte na tych samych okolicznościach. Może być skutecznie kwestionowane w zażaleniu na postanowienie o odrzuceniu skargi, skoro miało wpływ na rozstrzygnięcie zawarte w tym postanowieniu.

Przechodząc więc do rozpoznawania w trybie art. 380 k.p.c., postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 3 września 2012 r., w przedmiocie odrzucenia ponownego wniosku powoda o zwolnienie od kosztów sądowych, Sąd Apelacyjny uznał, że znajduje ono podstawę prawną w art. 107 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Zgodnie z tym przepisem w razie oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych strona nie może ponownie domagać się zwolnienia powołując się na te same okoliczności, które stanowiły uzasadnienie oddalonego wniosku (ust. 1). Ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych oparty na tych samych okolicznościach podlega odrzuceniu. Na odrzucenie wniosku nie przysługuje zażalenie (ust. 2). Wykładnia literalna art. 107 u.k.s.c. daje podstawę do wnioskowania, że strona może się domagać ponownie zwolnienia od kosztów sądowych po oddaleniu jej poprzedniego wniosku w tym przedmiocie, jeżeli powołuje się na nowe lub inne okoliczności niż te, którymi uzasadniała pierwotny wniosek. Chodzi tu o zmiany istotne, które mogłyby uzasadniać odmienne rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów. Nie ma uzasadnienia dla udzielania ochrony stronie, która kolejny raz wnosi o zwolnienie od kosztów sądowych, składając podlegające odrzuceniu wnioski oparte na tych samych lub jedynie nieznacznie zmienionych podstawach. Wobec treści art. 112 ust. 4 u.k.s.c. ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych, oparty na tych samych okolicznościach, nie ma wpływu na bieg terminu do opłacenia pisma.

W realiach przedmiotowej sprawy Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko Sądu Okręgowego, zgodnie z którym powód w ponownym wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych z 20 sierpnia 2012 r. (k.45) powołał się na te same okoliczności, które stanowiły uzasadnienie oddalonego wniosku z 14 lutego 2012 r. (k.7-7v.) Analiza obu wniosków oraz dołączonego oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania wskazuje bowiem na fakt, iż powód jako okoliczności uzasadniające zwolnienie od kosztów za każdym razem wskazuje konieczność ponoszenia opłat związanych z utrzymaniem mieszkania, konieczność spłaty długów, jak podaje w kolejnym wniosku - z otrzymywanych okazjonalnie dochodów, o których nota bene nie wspomina w samym wniosku. Zmianie na niekorzyść powoda nie uległy także źródła utrzymania powoda (zasiłki). Dodatkowo powód wyjaśnia, że pieniądze z otrzymywanych odszkodowań za stwierdzone przewlekłości postępowania nie powinny być uwzględnione do struktury dochodów. W ocenie Sądu Odwoławczego powód nie wskazał zatem żadnych istotnych okoliczności, które mogłyby uzasadniać odmienne rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów sądowych, a tym samym wnioski oparte były na tych samych okolicznościach. W tym stanie rzeczy przedmiotowy wniosek, pomimo że został złożony w terminie otwartym do uiszczenia opłaty od skargi nie przerwał biegu tego terminu. Odrzucony wniosek nie wywołuje bowiem żadnych skutków procesowych.

Konsekwencją odrzucenia przez Sąd pierwszej instancji ponownego wniosku powoda o zwolnienie od kosztów sądowych jest to, że wniosek z 20 sierpnia 2012 r. nie skutkował wstrzymaniem biegu terminu do uiszczenia opłaty od skargi. Skoro powód został wezwany do uiszczenia tej opłaty w terminie tygodniowym i zobowiązanie to zostało mu doręczone w dniu 16 sierpnia 2012 r., termin do wniesienia opłaty upłynął 23 sierpnia 2012 r. Nie ulega wątpliwości, że skarżący opłaty nie uiszczył. Zasadnie zatem Sąd skargę odrzucił. W tej sytuacji należało ostatecznie orzec o oddaleniu zażalenia na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398 k.p.c.

Marginalnie zauważyć należy, że zwrot pozwu nie spowoduje zablokowania powodowi możliwości dochodzenia roszczenia. Może to uczynić wnosząc ponownie pozew. Mając zaś na uwadze treść zażalenia powoda z dnia 20 września 2012 r. (k. 37), Sąd Okręgowy winien rozważyć wniosek powoda o fizyczne niezwracanie pozwu i zarejestrowanie jej pod nowym numerem oraz wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

W tej sytuacji należało orzec o oddaleniu zażalenia na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.

SSA Wiesława Kaźmierska SSA Mirosława Gołuńska SSA Agnieszka Sołtyka